

EEN HALVE EEUW BEKRONING VAN EXCELLENTIE

HET LEGAAT VAN DR. ALPHONSE DE LEEUW

24 augustus 1953: Dr. Alphonse De Leeuw, conservator van de klinische verzamelingen van de Faculteit Geneeskunde en Farmacie van de toen nog Franstalige Université Libre de Bruxelles, overlijdt. Op 16 oktober van datzelfde jaar aanvaardt de Raad van Bestuur van het NFWO zijn legaat ter waarde van 4 miljoen Belgische frank. Zijn testament vermeldt dat dit legaat moet gebruikt worden voor de creatie van een vijfjaarlijkse prijs ter waarde van 750.000 Belgische frank. De prijs moet, naast zijn naam, ook de namen dragen van zijn echtgenote Marie Damry en haar voormalige echtgenoot Léon Charles Bourlart, de neef van Dr. De Leeuw.

De prijs zou voor het eerst uitgereikt worden in 1960 en de laureaat werd gekozen uit een lijst van laureaten van vijfjaarlijkse en tienjaarlijkse wetenschappelijke staatsprijzen (letterkunde, wiskunde, medische wetenschappen,...) en laureaten van de Francqui-Prijs. Drie jury's met in totaal tien prominente wetenschappers uit de natuurwetenschappen en medische wetenschappen,

wiskunde, fysica en scheikunde, en de menswetenschappen stonden in voor de selectie van de kandidaten.

Elke jury droeg één kandidaat voor. Uit deze shortlist koos de Raad van Bestuur dan de eindlaureaat. Zo ging de eerste Dr. A. De Leeuw-Damry-Bourlart-prijs naar Prof. Albert Dalcq, vast secretaris van de "Académie Royale de Médecine de Belgique". De prijs werd overhandigd op vrijdag 27 mei 1960.

EERSTE HERSCHIKKING

Voor de uitreiking van de tweede Dr. A. De Leeuw-Damry-Bourlart-prijs werd een oproep gelanceerd naar prominente onderzoekers. In tegenstelling tot de eerste prijs, werden de kandidaten voorgedragen door een collega-onderzoeker. Deze procedure is tot vandaag intact gebleven. Voor de editie van 1965 werden niet minder dan 13 kandidaturen ingediend, zowel in de Menswetenschappen als in de Exacte en de Natuurwetenschappen. Opnieuw moest de Raad van Bestuur één enkele laureaat uitkiezen. Een bijzonder

moeilijke opdracht. Daarom werd de hulp ingeroepen van het Francqui-Fonds, dat al elk jaar sinds 1933 met succes de Francqui-Prijs uitreikte en daarin een grote expertise had opgebouwd. Het Francqui-Fonds stelde voor om twee extra prijzen te creëren. Zo kwam de volgende indeling tot stand:

- Een prijs voor de Natuur- en de Geneeskundige Wetenschappen;
- Een prijs voor de Wiskundige, Fysische en Scheikundige Wetenschappen;
- Een prijs voor de Menswetenschappen.

Om deze drie prijzen te kunnen uitreiken, was er echter een extra geldsom van 1.500.000 Belgische frank nodig. Op vraag van het NFWO besliste de Raad van Bestuur van het Francqui-Fonds op 22 januari 1965 om dit bedrag te investeren in de creatie van twee nieuwe wetenschappelijke prijzen: de Wetenschappelijke Prijs Baron Holvoet en de Wetenschappelijke Prijs Ernest-John Solvay. Met deze schenking bracht het Francqui-Fonds meteen een hommage aan twee

gewezen Voorzitters van het NFWO en tevens toonaangevende figuren in het uitbouwen van de nodige financieringskanalen voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek in België.

DE LAUREATEN VOOR 1965 WAREN:

Prof. Jean Dabin voor de Wetenschappelijke

Prijs A. De Leeuw-Damry-Bourlart;

Prof. Ilya Prigogine voor de Wetenschappelijke Prijs Ernest-John Solvay;

Prof. Albert Claude voor de Wetenschappelijke Prijs Baron Holvoet.

Zowel Ilya Prigogine als Albert Claude zou later een Nobelprijs ontvangen.

Om de drie prijzen te behouden besliste het Francqui-Fonds in 1970 opnieuw 1.500.000 Belgische frank te schenken voor de Wetenschappelijke Prijzen Baron Holvoet en Ernest-John Solvay. Op 26 juni 1970 werden de prijzen toegekend aan Pieter De Somer (Prijs A. De Leeuw-Damry-Bourlart), Pol Swings (Wetenschappelijke Prijs Ernest-John Solvay) en Maurits Gysseling (Wetenschappelijke Prijs Baron Holvoet).

TWEEDE HERSCHIKKING

Op 6 juni 1971 overlijdt Joseph Maisin, professor aan de Université Catholique de Louvain, in een autoongeluk. Ter nagedachtenis van deze grote geleerde besliste de Raad van Bestuur van het NFWO op 19 november van datzelfde jaar de Wetenschappelijke Prijs Joseph Maisin in te stellen.

Op vraag van de familie en de vrienden van professor Maisin zal deze prijs voortaan worden uitgereikt aan wetenschappers in de Natuurwetenschappen en de Geneeskundige Wetenschappen. De familie Maisin en het kankersinstituut van de Université Catholique de Louvain nemen gezamenlijk het initiatief voor de oprichting van een Beschermcomité om de nodige fondsen in te zamelen. De Wetenschappelijke Prijs Joseph Maisin zal, volgens de wens van de familie Maisin, door het Fonds voor Geneeskundig Wetenschappelijke Onderzoek (FGWO) worden verleend.

Verdere steun van het Francqui-Fonds was dankzij dit mecenaat niet meer nodig en zo verviel de Wetenschappelijke Prijs Baron Holvoet. De Wetenschappe-

lijke Prijs Ernest-John Solvay bleef door een schenking van de familie Solvay wel bestaan. Dit leidde in 1975 tot de volgende herschikking:

- Wetenschappelijke Prijs Joseph Maisin voor Natuur- en Geneeskundige Wetenschappen;
- Wetenschappelijke Prijs Dr. A. De Leeuw-Damry-Bourlart voor Wiskundige, Natuurkundige en Scheikundige Wetenschappen
- Wetenschappelijke Prijs Ernest-John Solvay voor Humane Wetenschappen.

DEFINITIEVE VORM

Voor de periode 1971-1975 werden de prijzen ontdebeld. Voor elke prijs kwam er een Nederlandstalige en een Franstalige laureaat. Deze ontdebelling werd ingegeven door het grote wetenschappelijke potentieel van België en tegelijk konden enkele moeilijke communautaire problemen, die de uitreiking dreigden te overschaduwen, vermeden worden.

Op 23 juni 1975 keurde het toenmalige Belgische parlement de wetswijziging goed waardoor prijzen en subsidies, toegekend aan geleerden, van inkomstenbelasting kunnen worden vrijgesteld. Zo kregen in 1975 de vijfjaarlijkse prijzen van het NFWO hun definitieve structuur.

Dit stelstel van zes wetenschappelijke prijzen, drie aan Nederlandstalige en drie aan Franstalige onderzoekers, werd tot aan de eeuwwisseling behouden. Alleen het geldbedrag werd nog aangepast.

In 1980 werd elke prijs verhoogd tot 1.250.000 Belgische frank en in 1985 tot 2.000.000 Belgische frank. In 1995 was dit bedrag reeds gestegen tot 3.000.000 Belgische frank. In 1995 werd Christine Van Broeckhoven (Universiteit Antwerpen) de eerste vrouwelijke laureaat van een vijfjaarlijkse NFWO-prijs.

STIJGENDE REPUTATIE

De bekendheid van de vijfjaarlijkse NFWO-prijzen werd steeds groter en er werden ook steeds meer kandidaten voorgedragen. Voor de periode 1996-2000 waren dit er niet minder dan 33. Door het grote aantal kandidaturen werd op de vergadering van het Federale Bureau

en de Federale Raad van 5 december 1999 beslist om de Wetenschappelijke Prijs Dr. A. De Leeuw-Damry-Bourlart en de Wetenschappelijke Prijs Joseph Maisin te splitsen.

Zo ontstonden tweemaal vijf prijzen van elk 3.000.000 Belgische frank:

Wetenschappelijke Prijs Dr. A. De Leeuw-Damry-Bourlart

- Exacte Wetenschappen
- Toegepaste Wetenschappen

Wetenschappelijke Prijs Dr. Joseph Maisin

- Biomedische Wetenschappen
- Klinisch Biomedische Wetenschappen

Wetenschappelijke Prijs Ernest-John Solvay

- Taal-, Cultuur-, Maatschappij- en Gedragswetenschappen

Voor de periode 2001-2005 bedroeg elke prijs \square 100.000. De prijzen werden tijdens een academische zitting in het Paleis der Academiën door Z.M. Koning Albert II plechtig overhandigd.

In 2010 is het 50 jaar geleden dat de prijzen voor het eerst uitgereikt werden. Het FWO is dan ook trots de winnaars van deze jubileumeditie te mogen voorstellen:

• Prijs dr De Leeuw-Damry-Bourlart 2010 in de Exacte Wetenschappen:

Prof. Dirk Inzé (UGent)

• Prijs dr De Leeuw-Damry-Bourlart 2010 in de Toegepaste Wetenschappen:

Prof. Bart De Moor (K.U.Leuven)

• Prijs Ernest-John Solvay 2010 in de Taal-, Cultuur- en Maatschappijwetenschappen:

Prof. Sonja Snacken (VUB)

• Prijs Joseph Maisin 2010 in de Fundamentele Biomedische Wetenschappen:

Prof. Peter Carmeliet (K.U.Leuven)

• Prijs Joseph Maisin 2010 in de Klinische Biomedische Wetenschappen:

Prof. Paul Rutgeerts (K.U.Leuven)

Om de verjaardag van deze belangrijke wetenschapsprijzen nog meer luister bij te zetten, kregen ze ook een nieuwe naam. Voortaan gaan de vijfjaarlijkse prijzen door het leven als "FWO Excellentieprijs".

Want het bekronen van wetenschappelijke excellentie, daar is het 50 jaar geleden allemaal mee gestart.

Het FWO liet voor de laureaten ook een bijzonder aandenken ontwerpen door kunstenaar Tom Franzen. Hij slaagde er op meesterlijke wijze om de bekroning van "wetenschappelijke excellentie in fundamenteel kennisgrensverleggend onderzoek" uit te beelden.

OVERZICHT

Een overzicht van 50 jaar bekroning van excellentie

• PRIJS DR. DE LEEUW-DAMRY-BOURLART

1960: Prof. Albert Dalcq († 29/10/1973)

(Académie Royale de Médecine de Belgique)

1965: Prof. Jean Dabin († 13/08/1972)

(Université Catholique de Louvain)

1970: Prof. Pieter De Somer († 17/06/1985)

(Katholieke Universiteit Leuven)

1975: Prof. Walter Fiers (Rijksuniversiteit Gent)

1980: Prof. Severin Amelinckx († 22/02/2007)

(Universiteit Antwerpen)

1985: Prof. Jean Bourgain (Vrije Universiteit Brussel)

1990: Prof. Marc Van Montagu (Universiteit Gent)

1995: Prof. Romain Coussement (Katholieke Universiteit Leuven)

• Exacte wetenschappen:

2000: Prof. Arnold De Loof (Katholieke universiteit Leuven)

2005: Prof. Victor Moshchalkov (Katholieke universiteit Leuven)

2010: Prof. Dirk Inzé (Universiteit Gent)

• Toegepaste wetenschappen

2000: Prof. Paul Van Houtte (Katholieke Universiteit Leuven)

2005: Prof. Willy Verstraete (Universiteit Gent)

2010: Prof. Bart De Moor (Katholieke Universiteit Leuven)

• PRIJS JOSEPH MAISIN

1975: Prof. Georges Peeters (Rijksuniversiteit Gent)

1980: Prof. Marc Verstraete (Katholieke Universiteit Leuven)

1985: Prof. Herman van den Berghe (Katholieke Universiteit Leuven)

1990: Prof. Alfons Billiau (Katholieke Universiteit Leuven)

1995: Prof. Christine Van Broeckhoven (Universiteit Antwerpen)

• Fundamenteel biomedische wetenschappen

2000: Prof. Erik De Clercq (Katholieke Universiteit Leuven)

2005: Prof. Bart De Strooper (Katholieke Universiteit Leuven)

2010: Prof. Peter Carmeliet (Katholieke Universiteit Leuven)

• Klinische biomedische wetenschappen

2000: Prof. Daniel Pipeleers (Vrije Universiteit Brussel)

2005: Prof. Frans Van de Werf (Katholieke Universiteit Leuven)

2010: Prof. Paul Rutgeerts (Katholieke Universiteit Leuven)

• PRIJS ERNEST-JOHN SOLVAY

1965: Prof. Ilya Prigogine († 28/05/2003) (Université Libre de Bruxelles)

1970: Prof. Pol Swings († 28/10/1983) (Université de Liège)

1975: Prof. Joseph Nuttin († 23/12/1988) (Katholieke Universiteit Leuven)

1980: Prof. Herman Van der Wee (Katholieke Universiteit Leuven)

1985: Prof. Leo Apostel († 10/08/1995) (Vrije Universiteit Brussel)

1990: Prof. Raoul Van Caenegem (Universiteit Gent)

1995: Prof. Adriaan Verhulst († 17/11/2002) (Universiteit Gent)

2000: Prof. Marc Waelkens (Katholieke Universiteit Leuven)

2005: Prof. Ronny Lesthaeghe (Vrije Universiteit Brussel)

2010: Prof. Sonja Snacken (Vrije Universiteit Brussel)

• **WETENSCHAPPELIJKE PRIJS BARON HOLVOET**

1965: Prof. Albert Claude († 22/05/1983) (Université Libre de Bruxelles)

1970: Prof. Maurits Gysseling († 24/11/1997) (Universiteit Gent).

